

**КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
УНІВЕРСИТЕТСЬКИЙ КОЛЕДЖ**

**Циклова комісія викладачів суспільних дисциплін
і правознавства**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

О.Б. Жильцов
« 10 » вересня 2014 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ

(назва навчальної дисципліни)

галузь знань 0305 Економіка та підприємництво
(шифр і назва напрямку підготовки)

спеціальність 5.03050801 Фінанси і кредит
(шифр і назва спеціальності)

Київ – 2014 рік

Робоча програма «Економічний аналіз» для студентів галузі знань 0305 Економіка та підприємництво, спеціальності 5.03050801 Фінанси і кредит.
«28» серпня 2014 року – 23 с.

Розробник: Кравець С.Г., викладач циклової комісії суспільних дисциплін і правознавства Університетського коледжу Київського університету імені Бориса Грінченка

Робоча програма затверджена на засіданні циклової комісії суспільних дисциплін і правознавства
Протокол від «28» серпня 2014 р. № 1

_____ (Бурдіна Н.К.)

Розподіл годин звірено з робочим навчальним планом, структура типова

Заступник директора

з навчальної роботи

_____ (Дем'яненко С.І.)

Заступник директора

з навчально-методичної роботи

_____ (Гейхман З.Л.)

Схвалено Методичною радою Університетського коледжу
Київського університету імені Бориса Грінченка
Протокол від «5» вересня 2014 року № 1

«5» вересня 2014 року

Голова _____ (Братко М.В.)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
<p>Кількість кредитів – 1,5</p> <p>Модулів – 2</p> <p>Змістових модулів – 2</p> <p>Індивідуальне науково-дослідне завдання - 1</p> <p>Загальна кількість годин – 54</p> <p>Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2</p>	<p>Галузь знань 0305 Економіка та підприємництво</p> <p>Спеціальність 5.03050801 Фінанси і кредит</p> <p>Освітньо-кваліфікаційний рівень: <i>«молодший спеціаліст»</i></p>	<p>Нормативна</p> <p>Рік підготовки: 3</p> <p>Семестр: 5</p> <p>Аудиторні заняття: 30 год., з них:</p> <p>Лекції (теоретична підготовка): 12 год.</p> <p>Семінарські заняття: 10 год.</p> <p>Індивідуальні заняття: 6 год.</p> <p>Модульний контроль: 2 год.</p> <p>Самостійна робота: 24 год.</p> <p>Вид контролю: <u>залік</u></p>

Пояснювальна записка

Інтенсивний розвиток економіки, розширення та ускладнення економічної діяльності, збільшення кількості інформації, яку необхідно врахувати під час розробки управлінських рішень, потребує істотного вдосконалення системи управління на всіх рівнях економіки. Нині керівники і спеціалісти не можуть покладатися тільки на свою інтуїцію. Управлінські рішення й дії повинні ґрунтуватися сьогодні на точних розрахунках, глибокому й усебічному економічному аналізі, бути науково обґрунтованими, мотивованими, оптимальними. Жоден організаційний, технічний чи технологічний захід не може здійснюватися без доведення його економічної доцільності, що можна зробити тільки за допомогою економічного аналізу. Економічний аналіз дає змогу вибрати оптимальну стратегію, обґрунтовувати оптимальні управлінські рішення і є необхідною умовою забезпечення високої ефективності діяльності.

Оволодіння теорією, методологією, методикою та практикою економічного аналізу необхідне в практичній діяльності кожному економісту, керівнику будь-якого рівня, а також інвестору, акціонеру чи конкуренту. Уміння користуватися ними зміцнює й удосконалює економічне мислення, переводить його в конкретно-практичну площину.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Основною *метою* викладання дисципліни «Економічний аналіз» є здобуття студентами цілісних і системних знань з теорії та методології економічного аналізу, методики й організації аналізу основних аспектів діяльності підприємства, окремих економічних явищ і процесів, а також набуття практичних навичок щодо використання здобутих знань на практиці.

Ґрунтуючись на матеріалах інших економічних наук і значною мірою узагальнюючи опановані раніше, вивчення дисципліни «Економічний аналіз» дасть змогу студентам сформулювати аналітичне мислення, розвинути уміння і навички технології дослідження діяльності підприємств, окремих її аспектів, явищ і процесів, а також використання аналітичних інструментаріїв для об'єктивного оцінювання різних економічних ситуацій, вироблення і обґрунтування оптимальних управлінських рішень, у тому числі для розв'язання комплексних економічних проблем на підприємстві, в галузі тощо, а також сформулювати навички виявлення та використання резервів підвищення ефективності діяльності підприємства. У будь-яких життєвих і професійних ситуаціях знання економічного аналізу та використання його на практиці для розробки та обґрунтування оптимальних рішень гарантуватимуть успіх.

Основні *завдання* курсу:

- засвоїти зміст, основні риси, об'єкт і предмет, мету, функції, завдання, основні категорії економічного аналізу, його зв'язок з іншими науковими дисциплінами та місце в управлінні підприємством;

- опанувати метод і методику економічного аналізу, основні його методичні прийоми та способи, зокрема методи первинної обробки даних, факторного аналізу, економіко-математичні, евристичні та експертні методи, а також набути практичних навичок щодо їх використання на практиці;

- засвоїти сутність, призначення, а також особливості методики й організації окремих видів економічного аналізу;
- сформулювати здатність аналітичного мислення;
- оволодіти методикою й організацією економічного аналізу основних аспектів діяльності підприємства, зокрема, виробництва та реалізації продукції, витрат і ресурсів, фінансових результатів та фінансового стану;

В результаті засвоєння студентами навчального матеріалу вони повинні:

знати:

- методику та організацію економічного аналізу окремих видів діяльності підприємства, зокрема маркетингової, інвестиційної, інноваційної та зовнішньоекономічної.

- сутність та види економічної інформації в економічному аналізі, джерелами інформації, особливостями організації та технологією економічного аналізу, в тому числі з використанням сучасних інформаційних технологій і систем;

вміти:

- аналізувати окремі види діяльності підприємства.

З метою якісного виконання головних завдань навчально-виховного процесу застосовується проблемний підхід до побудови занять та інтерактивні технології навчання. Заняття проводяться з елементами рольових ігор, аналізу конкретних ситуацій, вирішення практичних завдань.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1.

Теоретичні основи аналізу господарської діяльності

Лекція 1. Предмет, об'єкт і завдання економічного аналізу (2 год.)

Зміст і предмет економічного аналізу. Економічний аналіз як галузь економічної науки. Основні етапи розвитку аналізу господарської діяльності, його роль в управлінні народним господарством та підвищенні ефективності виробництва.

Економічний аналіз в умовах ринкової економіки, його значення та функції. Спрямованість економічного аналізу в умовах ринкової економіки на перспективу й на обґрунтування економічної ефективності управлінських рішень.

Господарська діяльність як предмет економічного аналізу. Абстрактно-логічний метод дослідження явищ в економічному аналізі. Об'єкти й суб'єкти аналізу. Зміст аналізу. Умови, які сприяли розвитку аналізу на підприємствах. Основні категорії економічного аналізу. Технічні прийоми, фактори, причини, резерви виробництва.

Задачі і принципи економічного аналізу. Задачі економічного аналізу. Оцінка результатів господарської діяльності. Сприяння управлінню та контролю виробництва. Пошук та виявлення резервів, сприяння їх реалізації з метою підвищення ефективності виробництва. Розробка наукової бази для здійснення прогнозування та планування на підприємстві. Вибір оптимальних варіантів рішень. Принципи економічного аналізу. Науковий характер, комплексність аналізу, системний підхід до його здійснення, об'єктивність, конкретність, точність, оперативність і ефективність економічного аналізу.

Зв'язок економічного аналізу з іншими науками і дисциплінами. Місце економічного аналізу господарської діяльності в системі наук. Його зв'язок з політичною економією, галузевими економіками, маркетингом, організацією виробництва й управління, фінансуванням, банківською справою, статистикою, бухгалтерським обліком, аудитом тощо.

Лекція 2. Метод і методичні прийоми економічного аналізу (2 год.)

Метод економічного аналізу. Визначення методу. Класифікація методу. Метод економічного аналізу і його характерні риси та особливості.

Прийоми економічного аналізу. Деталізація звітних показників, види деталізації. Елімінування як метод розрахунку впливу факторів. Способи елімінування: ланцюгових підстановок, абсолютних і відносних різниць та перерахунків. Особливості застосування методу елімінування. Порівняння, його

застосування в аналізі. Види порівнянь. Вимоги, які ставляться до забезпечення порівнянності даних. Прийоми нейтралізації цінового фактора, обсягу виробництва, структури та асортименту тощо. Моделювання. Види моделей. Використання моделювання в економічному аналізі. Балансові зіставлення. Застосування цього методу для перевірки узгодження й вірогідності звітних фактів. Використання балансових розрахунків для визначення величини невідомих показників і факторів. Сальдовий прийом, можливості використання його в аналізі. Деталізація показників. Деталізація за утворюючим фактором; за підрозділами; за періодами.

Прийом усунення впливу інфляційних факторів. Прийом розширення та подовження факторних моделей. Статистичні методи, які застосовуються в аналізі. Табличний метод. Особливості побудови аналітичної таблиці. Використання табличного методу в аналізі. Прийоми групувань і відбору. Динамічні ряди. Обчислення середніх і відносних величин. Графічні методи. Економіко-математичні методи, які застосовуються в економічному аналізі, їх класифікація. Лінійне й динамічне програмування, теорія масового обслуговування, сітьові графіки, транспортна задача та ін.

Особливості їх використання в аналізі господарської діяльності та сфери їх застосування. Соціологічні та інші методи, які застосовуються в економічному аналізі. Анкетний метод дослідження. Опитування суб'єктів аналізу. Проведення експерименту.

Семінар 1. Методи економічного аналізу(2 год.)

Лекція 3. Види аналізу та його інформаційне забезпечення (2 год.)

Організація аналізу господарської діяльності. Види економічного аналізу. Види та напрями економічного аналізу. Техніко-економічний і фінансовий аналіз. Міжзаводський, або порівняльний аналіз. Функціонально-вартісний і системний аналіз.

Характеристика змісту аналізу в залежності від об'єкта вивчення, часу проведення (оперативний, поточний та перспективний), періодичності (періодичний, одноразовий), ступеня охоплення (повний, частковий). Зовнішній і внутрішній економічний аналіз. Ознаки розподілення аналізу господарської діяльності на зовнішній і внутрішній. Цілі, задачі й джерела інформації для цих видів аналізу. Споживачі аналітичного матеріалу зовнішнього та внутрішнього аналізу. Система аналітичних показників Система техніко-економічних показників як база економічного аналізу. Вимоги, яким повинна відповідати система обліку й звітності.

Класифікація факторів в економічному аналізі. Загальні і специфічні фактори; внутрішньогосподарські, галузеві, регіональні, народногосподарські; об'єктивні і

суб'єктивні; екстенсивні і інтенсивні; кількісні і якісні фактори. Інформаційне забезпечення економічного аналізу. Зміст і поняття інформації. Інформація як важливий ресурс сучасної ринкової економіки. Гласність і секретність інформації. Комерційна таємниця, її межі та значення для суб'єктів господарської діяльності. Організація й контроль потоків інформаційного забезпечення виробництва.

Характеристика й класифікація найважливіших видів інформації на підприємстві. Нагромадження, обробка, систематизація, зберігання й використання аналітичної інформації. Використання ЕОМ в економічному аналізі. Розробка й класифікація аналітичних задач. Створення автоматизованого банку даних для розв'язування аналітичних задач. Перевірка вірогідності джерел інформації, які використовуються в аналізі. Перевірка за зовнішніми прикметами (за формою) та за змістом. Використання аудиту для перевірки якості бухгалтерських даних і звітів.

Організація аналізу господарської діяльності. Поняття й загальні методологічні принципи організації аналізу. Форми та методи організації аналітичної роботи. Особливості організації та проведення аналізу з боку статистичних, фінансово-кредитних і керівних організацій. Планування, виконання й контроль окремих робіт і аналізу в цілому. Залучення, узгодження дій та заохочення виконавців аналізу.

Основні етапи проведення аналізу господарської діяльності. Принципи складання програм аналізу. Добір, перевірка й аналітична обробка економічної інформації. Узагальнення, оцінка та письмове оформлення результатів аналізу. Формування пропозицій за результатами аналізу та контроль за їх реалізацією.

Модуль 2.

Техніко-економічний і фінансовий аналіз

Семінар 2. Аналіз виробництва й реалізації продукції (робіт, послуг) (2 год.)

Лекція 4. Аналіз довгострокових активів підприємства (2 год.)

Склад та завдання аналізу довгострокових активів підприємства. Завдання та загальна схема аналізу. Джерела інформації. Склад довгострокових активів, їх структура. Аналіз операційних необоротних активів, темпів їх зростання у порівнянні з темпами зростання обсягів виробництва й реалізації продукції й обсягів операційних оборотних активів. Аналіз складу і структури основних засобів. Аналіз показників складу і структури основних фондів. Показники забезпеченості підприємства устаткуванням, виробничими площами та основними фондами. Аналіз технічного стану, руху основних засобів і озброєності праці основними засобами. Оцінка динаміки показників технічного стану, руху, оновлення й модернізації основних фондів, їх взаємозв'язку. Розрахунок і оцінка показника середнього віку

обладнання. Аналіз системи показників озброєності праці основними фондами: фондоозброєності, технічної озброєності і машиноозброєності праці. Оцінка інвестиційної активності підприємства. Аналіз ефективності використання основних засобів. Аналіз використання основних фондів. Класифікація показників використання основних фондів. Аналіз фондівіддачі та фондомісткості та фактори зміни показників. Аналіз використання виробничих потужностей і технологічного обладнання

Аналіз використання виробничих потужностей. Оцінка кількісних змін, що характеризують виробничу потужність. Аналіз ефективності використання й освоєння виробничих потужностей. Аналіз використання виробничого устаткування. Аналіз сполучення взаємопов'язаних виробництв. Оцінка ступеня недовикористання виробничих потужностей та його причин. Оцінка обґрунтованості планів виробництва продукції за показниками використання виробничих потужностей. Резерви збільшення випуску продукції за рахунок підвищення ефективності використання виробничих потужностей.

Семінар 3. Аналіз використання трудових ресурсів і витрат на оплату праці (2 год.)

Семінар 4. Аналіз матеріальних ресурсів та ефективності їх використання (2 год.)

Лекція 5. Аналіз собівартості і витрат на виробництво і збут продукції (2 год.)

Значення і завдання аналізу витрат на виробництво і збут продукції. Значення, завдання й системи інформаційного забезпечення аналізу витрат на підприємстві. Класифікація видів і об'єктів аналізу. Система показників рівня витрат і собівартості продукції. Загальна схема формування витрат підприємства та їх аналіз. Напрями аналізу витрат на підприємстві за їх елементами та статтями калькуляції, за залежністю від обсягу виробництва й збуту продукції, за місцями виникнення витрат, за об'єктами калькуляції. Аналіз загальної суми витрат на виробництво і збут продукції. Аналіз структури витрат. Аналіз понаднормативних витрат. Оцінка витрат від браку.

Аналіз прямих матеріальних витрат. Загальний аналіз прямих матеріальних витрат та оцінка впливу факторів на їх величину. Аналіз комплексних статей витрат. Методи розподілу комплексних статей витрат на постійні і змінні. Аналіз комплексних статей витрат: витрат на утримання та експлуатацію устаткування, загальногосподарських, адміністративних витрат, витрат на збут. Фактори, що впливають на їх величину. Аналіз витрат на гривню товарної продукції. Методика

оцінки факторів, що впливають на розмір витрат на гривню товарної продукції. Зміст і методи оперативного аналізу витрат на виробництво та збут продукції. Вибір показників оперативного аналізу та контролю витрат підприємства. Методи виявлення, оцінки й систематизації причин і винуватців відхилень витрат від плану. Підрахунок і розробка заходів для реалізації виявлених резервів зниження витрат.

Семінар 5. Аналіз прибутку й рентабельності (2 год.)

Лекція 6. Аналіз фінансового стану підприємства (2 год.)

Значення і задачі аналізу фінансового стану підприємства. Взаємозв'язок фінансового стану підприємства й результатів його виробничої та збутової діяльності. Споживачі інформації про фінансовий стан підприємства. Завдання аналізу фінансового стану підприємства. Експрес-аналіз. Характеристика бухгалтерського балансу як основного джерела інформації для оцінки фінансового стану підприємства; зміст, оцінка й аналітичне значення окремих статей балансу. Аналітичне групування статей. Нормативні значення показників фінансового стану підприємства. Аналіз майнового стану підприємства. Аналіз майна підприємства й джерел його покриття. Аналіз змін у складі та структурі активів балансу на конкретну дату й у динаміці. Оцінка співвідношення основного й оборотного капіталу. Аналіз структури основних і оборотних активів. Оцінка причин змін, які сталися в структурі активів, їх впливу на платоспроможність і фінансову стійкість підприємства.

Аналіз матеріальних оборотних активів, виявлення надлишкових і непотрібних запасів, визначення шляхів їх скорочення. Аналіз дебіторської заборгованості: за обсягом, складом, структурою й строками її виникнення (за даними аналітичного обліку).

Аналіз показників ліквідності. Сутність показників ліквідності. Узагальнюючі й проміжні показники ліквідності, методи їх обчислення, оцінка їх відповідності оптимальним значенням.

Аналіз показників фінансової стійкості підприємства. Показники фінансової стійкості: коефіцієнт автономії, коефіцієнт фінансування, коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами, коефіцієнт маневреності власного капіталу, методи їх визначення й оцінка досягнутого рівня. Аналіз показників ділової активності. Аналіз системи показників оборотності оборотних активів і причин їх зміни. Визначення суми ефекту від їх зміни. Аналіз показників рентабельності. Система показників рентабельності, що використовується для оцінки фінансового стану підприємства. Узагальнення результатів аналізу фінансового стану підприємства й визначення шляхів фінансового оздоровлення.

Навчально-методична карта дисципліни «Економічний аналіз»

Разом: 54 год., лекції – 12 год., семінарські заняття – 10 год., індивідуальна робота – 6 год., самостійна робота – 24 год., підсумковий контроль – 2 год.

Модуль	Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2							
Назва модуля	<i>Теоретичні основи аналізу господарської діяльності</i>			<i>Техніко-економічний і фінансовий аналіз</i>							
Кількість балів за модуль	39 балів			106 балів							
Лекції	Предмет, об'єкт і завдання економічного аналізу	Метод і методичні прийоми економічного аналізу	Види аналізу та його інформаційне забезпечення.		Аналіз довгострокових активів підприємства				Аналіз собівартості і витрат на виробництво і збут продукції		Аналіз фінансового стану підприємства
Відвідування лекцій	1 бал	1 бал	1 бал	1 бал	1 бал	1 бал	1 бал	1 бал	1 бал	1 бал	1 бал
Семінари		Методи економічного аналізу		Аналіз виробництва й реалізації продукції (робіт, послуг)		Аналіз використання трудових ресурсів і витрат на оплату праці	Аналіз матеріальних ресурсів та ефективності їх використання			Аналіз прибутку й рентабельності	
Відвідування СЗ Робота на СЗ		1+10=11 балів		1+10=11 балів		1+10=11 балів	1+10=11 балів			1+10=11 балів	
Самостійна робота				3	4	3	3	4	3	4	
ІНДЗ				30 балів							
Види поточного контролю	МКР - 25 балів			МКР - 25 балів							
Підсумковий контроль	Залік за результатами обох модулів (145:100=1,15) Коефіцієнт – 1,45										

4. Структура навчальної дисципліни

Назви модулів і тем	Кількість годин					
	Усього	у тому числі				
		лекції	сем.	інд.	СР	МКР
Модуль 1. Теоретичні основи аналізу господарської діяльності						
Лекція 1. Предмет, об'єкт і завдання економічного аналізу	2	2				
Лекція 2. Метод і методичні прийоми економічного аналізу	4	2	2			
Лекція 3. Види аналізу та його інформаційне забезпечення.	2	2				
Модульний контроль	1					1
Разом за модулем 1	8	6	2			1
Модуль 2. Техніко-економічний і фінансовий аналіз						
Лекція 7 Аналіз виробництва й реалізації продукції (робіт, послуг)	6		2	1	3	
Лекція 8. Аналіз довгострокових активів підприємства.	6	2			4	
Лекція 9. Аналіз використання трудових ресурсів і витрат на оплату праці	6		2	1	3	
Лекція 10 Аналіз матеріальних ресурсів та ефективності їх використання	6		2	1	3	
Лекція 11. Аналіз собівартості і витрат на виробництво і збут продукції	7	2		1	4	
Лекція 12 Аналіз прибутку й рентабельності	6		2	1	3	
Лекція 6. Аналіз фінансового стану підприємства	7	2		1	4	
Модульний контроль	1					1
Разом за модулем 2	44	6	8	6	24	1
Усього годин	54	12	10	6	24	2

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Методи економічного аналізу	2
2	Аналіз виробництва й реалізації продукції (робіт, послуг)	2
3	Аналіз використання трудових ресурсів і витрат на оплату праці	2
4	Аналіз матеріальних ресурсів та ефективності їх використання	2
5	Аналіз прибутку й рентабельності	2

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Кількість балів
Модуль 2. Техніко-економічний і фінансовий аналіз			
1	Аналіз виробництва й реалізації продукції (робіт, послуг)	3	5
2	Аналіз довгострокових активів підприємства	4	5
3	Аналіз використання трудових ресурсів і витрат на оплату праці	3	5
4	Аналіз матеріальних ресурсів та ефективності їх використання	3	5
5	Аналіз собівартості і витрат на виробництво і збут продукції	4	5
6	Аналіз прибутку й рентабельності	3	5
7	Аналіз фінансового стану підприємства	4	5
Разом		24 год.	35 балів

7. Індивідуальні завдання

Індивідуальна навчально-дослідна робота є видом позааудиторної індивідуальної діяльності студента, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни. Завершується виконання студентами ІНЗД прилюдним захистом навчального проекту.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу «Економічний аналіз» – це вид науково-дослідної роботи студента, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських, практичних занять і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Види ІНДЗ, вимоги до них та оцінювання:

- ✓ конспект із теми (модуля) за заданим планом;
- ✓ конспект із теми (модуля) за планом, який студент розробив самостійно;
- ✓ схеми, таблиці або опорний конспект теми, розроблений самостійно;
- ✓ анотація прочитаної додаткової літератури з курсу, бібліографічний опис;
- ✓ повідомлення з теми у вигляді есе або презентації PowerPoint;
- ✓ теоретичні дослідження у вигляді есе, презентації PowerPoint або реферату (охоплює весь зміст навчального курсу).

Орієнтовна структура ІНДЗ – наукового дослідження у вигляді реферату: вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел. Критерії оцінювання та шкалу оцінювання подано відповідно у табл. 7.1 і 7.2.

Таблиця 7.1

Критерії оцінювання ІНДЗ
(науково-педагогічного дослідження у вигляді есе, реферату або творчої роботи)

Критерії оцінювання роботи№ п/п	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1. Обґрунтування актуальності, формулювання мети, завдань та визначення методів дослідження	3
2. Складання плану реферату	3
3. Критичний аналіз суті та змісту першоджерел. Виклад фактів, ідей, результатів досліджень в логічній послідовності. Аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку даного питання.	15
4. Дотримання правил реферуванням наукових публікацій	3
5. Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив дослідження	3
6. Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних	3

елементів роботи (титульний аркуш, план, вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел)	
Разом	30 балів

Критерії оцінювання ІНДЗ
(науково-педагогічного дослідження у вигляді презентації PowerPoint)

Критерії оцінювання роботи№ п/п	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1. Формулювання мети, завдань та визначення методів дослідження	5
2. Наявність плану викладення матеріалу	3
3. Виклад фактів, ідей, результатів досліджень в логічній послідовності. Аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку даного питання.	10
4. Охайність, продуманість, логічність і послідовність побудови презентації, наявність ілюстративного матеріалу	5
5. Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив дослідження	4
6. Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи (титульний слайд, план, вступ, основна частина, висновки, список використаних джерел)	3
Разом	30 балів

Таблиця 7.2

Шкала оцінювання ІНДЗ

Рівень виконання	Кількість балів, що відповідає рівню	Оцінка за традиційною системою
Високий	30-24	Відмінно
Достатній	23-15	Добре
Середній	14-7	Задовільно
Низький	6-0	Незадовільно

Орієнтовна тематика ІНДЗ з навчальної дисципліни

1. Аналіз випуску продукції у натуральному і вартісному виразі.
2. Аналіз структури, номенклатури, асортименту, продукції.
3. Аналіз якості продукції.
4. Аналіз реалізації продукції і виконання договірних зобов'язань.
5. Аналіз кон'юнктури ринку.
6. Аналіз складу, структури, руху і фізичного стану основних засобів.
7. Аналіз ефективності використання основних засобів.
8. Аналіз організаційно-технічного рівня виробництва.
9. Аналіз використання виробничих потужностей і роботи обладнання.
10. Аналіз забезпеченості підприємства кадрами, кількісного і якісного складу працівників.
11. Аналіз продуктивності праці працівників.

12. Аналіз використання засобів на оплату праці.
13. Аналіз соціального розвитку підприємства.
14. Аналіз використання матеріальних ресурсів на підприємстві.
15. Аналіз витрат на виробництво і збут продукції.
16. Аналіз показників прибутку і рентабельності.
17. Аналіз прибутку від реалізації продукції.
18. Аналіз фінансового стану підприємства.

Оцінка з ІНДЗ є обов'язковим балом, який враховується при підсумковому оцінюванні навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни «Економічний аналіз».

Студент може набрати максимальну кількість балів за ІНДЗ – 30 балів.

8. Методи навчання

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

- *Словесні:* лекція (традиційна, проблемна) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.

- *Наочні:* спостереження, ілюстрація, демонстрація.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

9. Методи контролю

Навчальні досягнення студентів із дисципліни «Економічний аналіз» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види й терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано у табл. 8.1, табл. 8.2.

Таблиця 8.1

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

вид роботи	максимальна кількість балів за один вид роботи
1. Відвідування лекцій	1
2. Відвідування семінарів (практичних)	1
3. Виконання завдання для самостійної роботи	5
4. Робота на семінарському занятті (доповідь, виступ, повідомлення, участь в дискусії)	10
5. Індивідуальне дослідне завдання (ІНДЗ)	30
6. Опрацювання фахових джерел	10
7. Написання реферату	15
8. Виконання модульної контрольної роботи	30
9. Виконання тестового контролю (експрес-контролю)	10
10. Творча робота, есе	20

- У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:
- **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, доповідь, повідомлення, дискусія.
  - **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, звіт, реферат, есе.
  - **Комп'ютерного контролю:** тестові програми.
  - **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Таблиця 8.2

Порядок переведення рейтингових показників успішності у європейські оцінки ECTS

Підсумкова кількість балів (max – 100)	Оцінка за 4-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS
1 – 34	«незадовільно» (з обов'язковим повторним курсом)	F
35 – 59	«незадовільно» (з можливістю повторного складання)	FX
60 – 74	«задовільно»	ED
75 – 89	«добре»	CB
90 – 100	«відмінно»	A

Загальні критерії оцінювання успішності студентів, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано у табл. 8.3.

Таблиця 8.3

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Незадовільно. Студент відтворює менше половини навчального матеріалу навчального матеріалу, здатний відтворити його відповідно до тексту підручника або пояснень викладача; за допомогою викладача виконує елементарні завдання; може дати відповідь з кількох простих речень; здатен усно відтворити окремі частини теми; має фрагментарні уявлення про роботу з джерелами, відсутні

сформовані уміння та навички; виконує 30% від загальної кількості тестів.

Задовільно. Студент знає більше половини навчального матеріалу, розуміє основний навчальний матеріал, здатний з помилками й неточностями дати визначення понять та сформулювати правило; здатен відтворити навчальний матеріал з помилками та неточностями, має стійкі навички роботи з текстом підручника, може самостійно оволодіти більшою частиною заданого матеріалу, формулює поняття, наводить приклади, знає основні дати; висловлене судження одним-двома аргументами, виконує 55-65% від загальної кількості тестів

Добре. Студент правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, розуміє основоположні теорії і факти, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок, застосовувати вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, здатен з допомогою викладача скласти план реферату, виконати його та правильно оформити; самостійно користується додатковими джерелами; частково контролює власні навчальні дії; правильно використовує термінологію; складає прості таблиці та схеми; виконує 75-80% від загальної кількості тестів.

Відмінно. Студент володіє глибокими і міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та протиріччя процесів; робить аргументовані висновки; критично оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; використовує додаткові джерела та матеріали; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності; вирішує творчі завдання; відрізняє упереджену інформацію від об'єктивної; здатен сприйняти іншу позицію як альтернативну; виконує 95-100% від загальної кількості тестів.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на семінарських, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється використанням роздрукованих завдань.

Реферативні дослідження та есе, які виконує студент за визначеною Лекціятикою, обговорюються та захищаються на семінарських.

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання навчальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності.

РОЗРАХУНОК БАЛІВ

вид роботи	максимальна кількість балів за один вид роботи	обов'язкова кількість виконаних завдань за курс	максимальна кількість балів за всі види роботи
1. Відвідування лекцій	1	12	12
2. Відвідування семінарів (практичних)	1	10	10
3. Виконання завдання для самостійної роботи	5	7	35
4. Робота на семінарському занятті (доповідь, виступ, повідомлення, участь в дискусії)	5	5	25
5. Індивідуальне дослідне завдання (ІНДЗ)	30	1	30
6. Виконання модульної контрольної роботи	25	2	50
Всього			145
Коефіцієнт		1,45	

10. Методичне забезпечення

- ✓ робоча навчальна програма;
- ✓ навчальні посібники;
- ✓ опорні конспекти лекцій;
- ✓ збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів;
- ✓ засоби підсумкового контролю (комплект друкованих завдань для підсумкового контролю).

11. Рекомендована література

Базова

1. Економічний аналіз : навчальний посібн. / Є. П. Кожанова, І. П. Отенко, Т. М. Серікова та ін. – 3-є вид., допрац. і доп. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2009. – 344 с.
2. Мних Є. В. Економічний аналіз : підручник для студ. вищ. навч. закладів / Є. В. Мних. – 2-ге вид., перероб. та доп. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 465 с.
3. Прокопенко І. Ф. Методика і методологія економічного аналізу : навч. посібн. для студ. вищ. навч. закладів / І. Ф. Прокопенко, В. І. Ганін. – К. : ЦУЛ, 2008. – 429 с.
4. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посібн. / Г. В. Савицька. – 3-тє вид., випр. і доп. – К. : Знання, 2007. – 668 с.
5. Мошенський С.З., Олійник О.В. Економічний аналіз. Підр. для студ. екон. спец-й ВНЗ/ За ред. д.е.н., проф., Заслуженого діяча науки і техніки Укр. Ф.Ф.Бутинця. - Житомир: ПП „Рута, 2007. - 704 с.
6. Тарасенко Н. В. Економічний аналіз [Текст] : Практикум: Навч. пос. / Н. В. Тарасенко. – Львів : Новий світ-2000, 2011. – 280 с.
7. Організація і методика економічного аналізу. Навч. посіб./Косова Т.Д., Сухарев П.М., Ващенко Л.О. та ін. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 528 с.

Допоміжна

1. Економічний аналіз : навч. посібн. / за ред. Ф. Бутинця. – Житомир : Рута, 2003. – 680 с.
2. Економічний аналіз : навч. посіб. / за ред. М. Чумаченко. – К. : КНЕУ, 2003. – 556 с.
3. Анализ хозяйственной деятельности предприятия : учебн. пособ. / Л. Л. Ермолович, Л. Г. Сивчик, Г. В. Толкач и др. под общ. ред. Л. Л. Ермолович. – Мн. : ООО "Интерпрессервис", УП "Экоперспектива", 2001. – 572 с.
4. Аналіз фінансового стану виробничої та комерційної діяльності підприємства : навч. посібн. / В. П. Шило, Н. І. Верхоглядова, С. Б. Ільїна та ін. – К. : Кондор, 2005. – 238 с.
5. Баканов М. Теория экономического анализа : учебник. – 4-е изд. – М. : ФиС, 2000. – 416 с.
6. Пястолов С. М. Экономический анализ деятельности предприятия : учебн. пособ. – М. : Академический Проспект, 2002. – 572 с.
7. Болюх М. Збірник задач з курсу "Економічний аналіз" / М. Болюх. – К. : КНЕУ, 2002. – 352 с.
8. Гинзбург А. И. Экономический анализ / А. И. Гинзбург. – 2-е изд. – СПб. : Питер, 2008. – 208 с.
9. Господарський кодекс України від 09.01.2007 р. № 549-V // Відомості Верховної Ради. – 2007. – № 12. – С. 72–86.
10. Доля В. Т. Экономический анализ : учебн. пособ. для студ. высш. учебн. заведений / В. Т. Доля. – 2-е изд., перераб. и доп. – К. : Кондор, 2007. – 223 с.
11. Жолонский Е. Финансово-экономический анализ бизнеса промышленных компаний / Е. Жолонский. – Х. : Фактор, 2007. – 315 с.

- 12.Иваниенко В. В. Финансовый анализ : учебн. пособ. – 2-е изд. – Х. : ИД "Инжек", 2003. – 176 с.
- 13.Каноны рынка и законы экономики : монография / А. И. Амоша, Е. Т. Иванов, Н. Д. Прокопенко и др.; НАН Украины Ин-т экон. промышленности, Кн. 8 :Экономическое проектирование. – Донецк : [б. и.], 2005р. – 547 с.
- 14.Кіндрацька Г. І. Економічний аналіз: теорія і практика : підручник / Г. І. Кіндрацька, М. С. Білик, А. Г. Загородній ; за ред. А. Г. Загороднього. – Львів : Магнолія Плюс, 2006. – 426 с.
- 15.Костырко Л. А. Диагностика потенциала финансово-экономической устойчивости предприятия : монография / Л. А. Костырко ; Восточноукраинский нац. ун-т им. Владимира Даля. – 2-е изд., перераб. и доп. – Х. : Фактор, 2008. – 327 с.
- 16.Литвин Б. М. Фінансовий аналіз : навчн. посіб. для студ. вищ. навч. закладів / Б. М. Литвин, М. В. Стельмах. – К. : Хай-Тек Прес, 2008. – 335 с.
- 17.Мішина С. В. Аналіз у галузях виробництва і послуг : навч. посібн. / С. В. Мішина, О. Ю. Мішин. – Х. : ХНЕУ, 2008. – 239 с.
- 18.Отенко І. П. Аналіз та оцінка стратегічного потенціалу підприємства: наук. вид. / І. П. Отенко, Л. М. Малярець, Г. А. Іващенко. – Х. : ХНЕУ, 2008. – 347 с.
- 19.Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 "Баланс". Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31.03.1999 р. № 87. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 21.06.1999 р. за № 391/3684 // В кн. Національні положення (станданти) бухгалтерського обліку. Нормативна база. Нова редакція. – Х. : Курсор, 2008. – С. 18–29.
- 20.Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3 "Звіт про фінансові результати". Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31.03.1999 р. № 87. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 21.06.1999 р. за № 391/3684 // В кн. Національні положення (станданти) бухгалтерського обліку. Нормативна база. Нова редакція. – Х. : Курсор, 2008. – С. 29–38.
- 21.Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби". Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. № 92. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 18.05.2000 р. за № 288/4509 // В кн. Національні положення (станданти) бухгалтерського обліку. Нормативна база. Нова редакція. – Х. : Курсор, 2008. – С. 58–68.
- 22.Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 "Нематеріальні активи". Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 18.10.1999 р. № 242. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 02.11.1999 р. за № 750/4043 // В кн. Національні положення (станданти) бухгалтерського обліку. Нормативна база. Нова редакція. – Х. : Курсор, 2008. – С. 68–76.
- 23.Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 "Витрати". Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 19.01.2000 р. за № 27/4248 // В кн. Національні положення (станданти) бухгалтерського обліку. Нормативна база. Нова редакція. – Х. : Курсор, 2008. – С. 132–142.
- 24.Прокопенко И. Ф. Анализ финансово-хозяйственной деятельности предприятий с применением ПК : учебн. пособ. для студ. высш. учеб. завед. / И. Ф.

- Прокопенко, В. И. Ганин, В. В. Москаленко. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 335 с.
25. Прыкин Б. В. Экономический анализ предприятия : учебник для вузов. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 360 с.
26. Теорія економічного аналізу : навч. посібн. / Є. К. Бабець, М. І. Горлов, С. О. Жуков, В. П. Стасюк. – К. : Професіонал, 2007. – 379 с.
27. Шубіна С. В. Економічний аналіз : практикум / С. В. Шубіна, Ж. І. Торяник. – К. : Знання, 2007. – 230 с.
28. Экономический анализ / под ред. М. Баканова. – М. : ФиС, 2002. – 656 с.
29. Экономический анализ: ситуации, тесты, примеры, задачи, выбор оптимальных решений финансовое прогнозирование : учебн. пособ. / под ред. М. И. Баканова, А. Д. Шеремета. – М. : Финансы и статистика, 2002. – 656 с.

Интернет-ресурси

Чумаченко М. Г. Економічний аналіз [Http://studentam.kiev.ua/content/view/678/87/](http://studentam.kiev.ua/content/view/678/87/)

Економічний аналіз: Навч. посібник / М. А. Болюх, В. З. Бурчевський, М. І. Горбаток та ін.; За ред. акад. НАНУ, проф. М. Г. Чумаченка. — Вид. 2-ге, перероб. і доп. — К.: КНЕУ, 2003. — 556 с. <http://studentbooks.com.ua/content/view/117/39/>